องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

FACTORS AND INDICATORS OF COMMUNICATION ABILITY OF SCHOOL DIRECTORS UNDER THE OFFICE OF BASIC EDUCATION COMMISSION, NORTHEASTERN REGION

ธวัชชัย เกิ้นโนนกอก[1*], ไพศาล หวังพานิช[2], กรองทิพย์ นาควิเชตร[3], และสงวนพงศ์ ชวนชม[4]
[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
[2]รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
[3]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
[4]อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
* Corresponding Author E-mail : tonkhawmusic@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1)เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2)ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการดำเนินการวิจัยรวม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียน โดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้รู้และผู้มีประสบการณ์ และจัดประชุมกลุ่มสนทนาได้ 6 องค์ประกอบและ 81 ตัวบ่งชี้ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน ประเมินและคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.71 – 1.00 ขั้นตอนที่ 2 นำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ไปสร้างแบบสอบถามทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างของตัวบ่งชี้ โดยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคอีสาน รวม 15 เขตพื้นที่การศึกษา ทั้ง 20 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 800 คน นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สกัดปัจจัยเพื่อพิจารณาจัดกลุ่มตัวแปรด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและใช้วิธีการหมุนแกนแบบออโธโกนอล ด้วยวิธีแวริแมกซ์ ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพของตัวบ่งชี้จากกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด ผู้วิจัยได้นำตัวบ่งชี้ที่ได้จากการดำเนินการข้างต้นมาสร้างแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคอีสาน จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลเทียบกับเกณฑ์ประเมินค่าที่ระดับ มาก โดยใช้สถิติ t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ คือ 1)การสื่อสารได้ตามเหตุการณ์ สภาพแวดล้อม และบุคคลที่จะสื่อสารด้วย มี 15 ตัวบ่งชี้ 2)การสื่อสารด้วยการใช้ข้อมูลย้อนกลับ มี 12 ตัวบ่งชี้ 3)การสื่อสารด้วยการพูด มี 6 ตัวบ่งชี้ 4)การสื่อสารด้วยการฟัง มี 5 ตัวบ่งชี้ 5)การสื่อสารด้วยบุคลิกภาพ กริยา ท่าทาง มี 6 ตัวบ่งชี้ และ 6)การสื่อสารด้วยลายลักษณ์ อักษร และสัญลักษณ์ มี 6 ตัวบ่งชี้ 2. จากการนำตัวบ่งชี้ที่ค้นพบไปทดสอบกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด ปรากฏว่า มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งสามารถยืนยันได้ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 50 ตัว มีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง

คำสำคัญ : ความสามารถในการสื่อสาร

ABSTRACT

The purposes of this research were 1)To study the factors and the indicators of the communication ability of school directors under the north-eastern basic education commission. 2)To verify the concurrent validity of the factors and the indicators upon the communication ability of the school directors under the north-eastern basic education commission. There were 3 steps of this study. The first step was to determine the factors and the indicators of the communication ability of the school directors by study the related document along with interview the experts and experienced person. As well as organized the focus group meeting. From this step, 6 factors and 81 indicators were obtained and let the 7 experts' evaluated and calculated the IOC. According to the assessment, the IOC was between 0.71-1.00. The second step, a questionnaire developed with factors and indicators from step ı and tryout with the target group, the 30 high school directors under the high school education area 30th, Chaiyaphum. The reliability was 0.97. The questionnaire was employed to collect the data from the sample of 800 directors under the north eastern high school education area, 15 zones 20 provinces that performing their duty in the academic year of 2015. The Exploratory Factor Analysis (EFA), extracted the factors to consider the group of pivotal factors by analyzing the PCA (Principal Component Analysis) including the Orthogonal method and Varimax. The third step, to approve the validity of the index from the expert, the researcher create the questionnaire from the last administration to approve the validity of the index from the group of the experts, the 30 high school directors under the north-eastern basic education commission, using the static t-test.

The finding show that 1.The factors and the indicators of the communication ability of the school directors under the north-eastern basic education commission consist of 6 factors 50 indicators. 1)The ability of communication by the situation, the environment and the receiver composes of 15 indicators. 2) The ability of communication by feedback composes of 12 indicators. 3) The ability of communication by speaking composes of

5 indicators. 4) The ability of communication by listening composes of 5 indicators. 5) The ability of communication by the gesture composes of 6 indicators and 6) the ability of communication by alphabet and sign composes of 6 indicators valid.

2. According to the testing with the group of experts show the statistical significance of every indicators and the 50 indicators are all confirmed as concurrent

Keyword : Communication Ability

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารเป็นเรื่องที่สำคัญ ไม่ว่างานที่ทำจะเป็นงานลักษณะใด ผู้ที่ทำ จะมีความรู้ความสามารถเพียงใดก็ตาม แต่ถ้ามีปัญหาเรื่องการสื่อสารแล้ว เป็นการยากที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ เพราะการสื่อสาร สื่อความเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ที่ประกอบด้วยผู้สื่อ ข้อความที่สื่อ วิธีการสื่อ ผู้รับสื่อ รับแล้วเข้าใจตามนั้นหรือเข้าใจตรงข้ามหรือไม่ รวมทั้งอารมณ์และท่าทางตลอดทั้งถ้อยคำขณะที่ทำการสื่อล้วนสำคัญมีผลทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ก็ได้ (สุธีรา สุริยวงศ์, 2549; ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2558)

ทรงธรรม ธีระกุล (2548) กล่าวว่า ปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่มนุษย์สามารถรับรู้ เรียนรู้ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อองค์กรและบุคลากรในองค์กรอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ องค์กรต่างๆ จึงต้องปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรให้สามารถดำเนินการต่อไปได้และเกิดความได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อความเป็นผู้นำที่ก้าวนำองค์กรอื่นๆ การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวให้สามารถก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ท่ามกลางสภาวการณ์เช่นนี้ผู้บริหารองค์กรที่ชาญฉลาดและมีภาวะผู้นำจะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดนิ่ง ซึ่งในบรรดากลยุทธ์ต่างๆ ที่ผู้บริหารจะต้องนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวได้ว่า “การสื่อสาร” เป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญที่สุด เพราะการสื่อสารเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การรับรู้ เรียนรู้ ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันของบุคลากรทั่วทั้งองค์กรตั้งแต่ระดับนโยบาย ไปจนถึงระดับปฏิบัติการ ทำให้สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ร่วมกันได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีทิศทาง และจะต้องนำมาใช้ให้สอดคล้องกับพื้นฐานขององค์กรทั้งในด้านโครงสร้าง ระบบการบริหาร ทัศนคติ และค่านิยม รวมทั้งวัฒนธรรมของบุคลากรในองค์กรจึงจะทำให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ “กลยุทธ์การสื่อสาร” จึงเป็นเครื่องมือทางการบริหารที่ผู้บริหารให้ความสำคัญและต้องนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่องค์กร

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งในสถานศึกษา ที่จะต้องแสดงบทบาทพฤติกรรมผู้นำ สัลยุทธ์ สว่างวรรณ (2546) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำโดยตำแหน่ง ซึ่งนอกจากต้องปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริหารงานแล้วยังต้องรับผิดชอบต่อผลของความสำเร็จของงานทั้งปวงภายในสถานศึกษาด้วย สอดคล้องกับ วีระ ประเสริฐศิลป์ (2546) กล่าวว่าในการบริหารงานที่จะให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความสามารถ มีทักษะ มีสมรรถภาพในการบริหาร มีคุณลักษณะและองค์ประกอบในด้านต่างๆ ที่จะช่วยให้การบริหารมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดบทบาท นโยบาย เป้าหมาย ตลอดจนการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้การบริหารสถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และสอดคล้องกับ นิราศ สร่างนิทร (2543) ที่กล่าวไว้ว่า ความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษาถูกกำหนดด้วยบทบาทที่ต้องทำให้สำเร็จโดยผ่านองค์ประกอบในด้านการติดต่อสื่อสาร ซึ่งการติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของมนุษย์ เพราะมนุษย์ไม่สามารถจะอยู่ได้โดยปราศจากการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญของความสามารถในการสื่อสารและสนใจศึกษาองค์ประกอบการสื่อสาร ตัวบ่งชี้ความสามารถการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และพัฒนาการปฏิบัติงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด (Known Group)

วิธีดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียนและตรวจสอบความเที่ยงตรง

ตอนที่ 2 ทดลองใช้ตัวบ่งชี้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นและหาค่าอำนาจจำแนก วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA)

ตอนที่ 3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพของตัวบ่งชี้จากกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA)ได้องค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ทั้งหมดได้ร้อยละ 73.654 โดยองค์ประกอบที่ 1 – 6 มีค่าไอเกนเท่ากับ 10.371, 9.001, 8.271, 7.247, 6.029 และ 4.822 ตามลำดับ

1.1 องค์ประกอบการสื่อสารได้ตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อมมีจำนวนตัวบ่งชี้มากที่สุด จำนวน 15 ตัวบ่งชี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 12.328 มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .783 – .576 ตามลำดับดังนี้ 1) สามารถแสดงความคิด ความรู้สึกกับผู้อื่นได้ทุกเรื่อง 2) ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทุกระดับอย่างทั่วถึง 3) แสดงท่าทางเป็นมิตรกับผู้ใต้บังคับบัญชาในการติดต่อสื่อสารตลอดเวลา 4) สามารถสนับสนุนวัสดุ – อุปกรณ์ ที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้สำเร็จ 5) สามารถสื่อสารด้วย โทรศัพท์ ระบบอินเตอร์เน็ต (Face book, Line) ได้ 6) กล่าวทักทายเพื่อนร่วมงาน นักเรียน ผู้ปกครอง ด้วยความจริงใจ 7) สามารถสื่อสารโดยตรงกับผู้ใต้บังคับบัญชาพูดต่อหน้าตัวต่อตัว 8) ให้การต้อนรับผู้มาติดต่อสื่อสารกับโรงเรียน นักเรียน

ผู้ปกครองด้วยความเป็นมิตร 9) เลือกวิธีสื่อสารได้เหมาะสมกับกาลเทศะ และสถานที่ 10) สามารถสื่อสารเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของเพื่อนร่วมงาน 11) สามารถสื่อสารได้ถูกต้องตรงประเด็น 12) สามารถเลือกสื่อในการสื่อสารได้ทันต่อเหตุการณ์ 13) ตรงต่อเวลา หรือไปก่อนเวลานัดหมายเสมอ 14) ออกคำสั่งในการปฏิบัติงานที่มีความเป็นไปได้ และ 15) สามารถเข้าใจบุคลิกภาพส่วนบุคคลของผู้ที่จะสื่อสารด้วยในสถานการณ์ต่างๆ ได้

1.2 องค์ประกอบการสื่อสารด้วยการใช้ข้อมูลย้อนกลับ มีจำนวน 12 ตัวบ่งชี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 9.618 มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .873 – .542 ตามลำดับดังนี้ 1) รู้จักปฏิเสธในสิ่งที่ควรปฏิเสธโดยไม่ให้ผู้สื่อสารด้วยเสียน้ำใจหรือเสียสัมพันธภาพ 2) เคารพในความคิดเห็นของบุคคลที่เราสื่อสารด้วย3) สามารถเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้ง4) มีความประนีประนอมในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงาน 5) สามารถควบคุมอารมณ์ และมีสติ ในขณะพูด 6) ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล 7) มีความสามารถในการแสดงการยอมรับข้อมูลที่เป็นลบ 8) สามารถสื่อสารเจรจาต่อรองเพื่อผลประโยชน์ขององค์กรได้ 9) แสดงความชื่นชมความสำเร็จ ความสามารถ และการกระทำที่ดีของเพื่อนร่วมงานด้วยคำพูด ภาษากาย หรือสัญลักษณ์ 10) สามารถให้ความเห็นย้อนกลับว่า ถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร ได้หรือไม่ได้ 11) เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความรู้สึกความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน และ 12) ยอมรับศักยภาพเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่

1.3 องค์ประกอบการสื่อสารด้วยการพูดมีจำนวน 6 ตัวบ่งชี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 8.213 มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .794 – .738 ตามลำดับดังนี้ 1) ไม่ผูกขาดการพูดแต่เพียงฝ่ายเดียว 2) สามารถพูดชี้แนะเสนอแนะเพื่อให้งานสำเร็จบรรลุเป้าหมาย 3) สามารถพูดให้ผู้เกี่ยวข้องผ่อนคลาย สบายใจ ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง 4) ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายในการสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชานักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5) สามารถเลือกใช้คำพูดที่เหมาะสมถูกกาลเทศะ และ 6) สามารถพูดหรือถามเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน

1.4 องค์ประกอบการสื่อสารด้วยบุคลิกภาพ กริยา ท่าทางมีจำนวน 6 ตัวบ่งชี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 7.247 มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .772 – .595 ตามลำดับดังนี้ 1) แต่งกาย สะอาด สวยงาม(ประณีต) ทันสมัย 2) แสดงท่าทีเป็นมิตร สายตาแสดงถึงความอบอุ่นและจริงใจกับผู้ที่สื่อสารด้วย 3) สุขภาพแข็งแรง (กระตือรือร้น)มีความน่าเชื่อถือเคลื่อนไหวด้วยท่าทาง สง่างาม 4) การแสดงออกถึงการเป็นคนอารมณ์ดี เบิกบานแจ่มใส 5) มีบุคลิกภาพที่อบอุ่นแต่งกายถูกกาลเทศะในการปฏิบัติงาน และ 6) แสดงความห่วงใยและช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงาน

1.5 องค์ประกอบการสื่อสารด้วยลายลักษณ์ อักษร และสัญลักษณ์มีจำนวน 6 ตัวบ่งชี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 6.029 มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .789 – .508 ตามลำดับดังนี้ 1) ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง 2) มีความสามารถจดบันทึกเนื้อหาความสำคัญจากการฟัง 3) มีความสามารถใช้เครื่องมือ ICT (สารสนเทศ) ในการสื่อสาร 4) มีรูปแบบการปฏิบัติในการส่งเอกสารจัดทำเอกสาร5) ออกคำสั่งในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นลายลักษณ์อักษรได้ถูกต้อง ชัดเจนและ 6) วิเคราะห์รายงานผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และเสนอแนะแนวทางการพัฒนางานได้

1.6 องค์ประกอบการสื่อสารด้วยการฟังมีจำนวน 5 ตัวบ่งชี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 4.822 มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .783 – .527 ตามลำดับดังนี้ 1) สามารถฟังผู้พูด พูดจนจบ ก่อนแสดงความคิดเห็น 2) สามารถฟังด้วยความเข้าใจในความรู้สึกของผู้พูด 3) สามารถฟังปัญหาของผู้พูดอย่างครบถ้วน และวิเคราะห์ข้อมูลก่อนตัดสินใจ 4) สามารถที่จะฟังและเข้าใจความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา นักเรียน และ 5) ผู้ปกครอง และบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ แสดงความสนใจผู้พูด และฟังได้เป็นเวลานาน

2. ผลการวิเคราะห์เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด (Known Group)

ผลการวิเคราะห์เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระดับคุณลักษณะต่อตัวบ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถยืนยันได้ว่าตัวบ่งชี้ที่ค้นพบทั้ง 50 ตัวบ่งชี้ มีความเที่ยงตรงตามสภาพจริงทุกตัวบ่งชี้

อภิปรายผล

จากการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามลำดับดังนี้

1. การกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับผลที่ได้จากการวิจัย

ผลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสารในองค์กรบริบทการจัดการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือการพัฒนาตัวบ่งชี้และจากการสนทนากลุ่มมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและนำไปประเมินความเหมาะสมเป็นตัวบ่งชี้ได้ 6 องค์ประกอบ 81 ตัวบ่งชี้ และเมื่อทำการทดลองตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทำให้ได้ข้อค้นพบใหม่ได้ 6 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ ประเด็นนี้พิจารณาได้ว่า ถึงแม้ว่าชื่อองค์ประกอบจะเปลี่ยนไปตามตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบเดิมก็กระจายไปอยู่ในองค์ประกอบใหม่ ซึ่งสามารถยอมรับได้ ดังที่กัลยา วานิชย์บัญชา (2554) สรุปว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นเทคนิคที่ใช้ในการจัดกลุ่มหรือการลดจำนวนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มหรือองค์ประกอบเดียวกัน ตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบเดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันมาก โดยความสัมพันธ์นั้นอาจจะเป็นไปในทิศทางบวกหรือทิศทางลบก็ได้ ส่วนตัวแปรที่อยู่คนละองค์ประกอบจะไม่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก

2. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและได้องค์ประกอบใหม่ 6 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้

2.1 องค์ประกอบด้านความสามารถในการสื่อสารได้ตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อม อธิบายความแปรปรวนได้มากที่สุด คือร้อยละ 12.328 ตัวบ่งชี้ไม่ถูกสกัดออก และมีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าอาจเป็นเพราะในความเป็นจริงผู้อำนวยการโรงเรียนบริหารงานด้วยวิธีการสื่อสารตามเหตุการณ์ สภาแวดล้อมมากที่สุด จึงมีความสามารถในการสื่อสารที่ มีไหวพริบ สื่อสารได้ถูกวิธี ถูกที่ ถูกเวลา ตรงวัตถุประสงค์ ซึ่งจะต้องแสดงกริยาท่าทางการพูด การอ่าน การเขียน การฟัง ให้ผู้ที่สื่อสารด้วยเกิดความเข้าใจและทันต่อเหตุการณ์ในโลกยุคปัจจุบัน ตัวบ่งชี้จึงมีมากที่สุดและไม่ถูกสกัดออก ดังที่ อำไพ สุจริตกุล และธิดา โมสิกรัตน์ (2546) ที่ได้สรุปองค์ประกอบของการสื่อสารตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อมไว้ว่า 1) ต้องการวิเคราะห์ผู้ฟังหรือผู้รับ 2) ต้องการวิเคราะห์โอกาส หาโอกาสที่พูด 3) ต้องการวิเคราะห์กาลเทศะ สถานการณ์ เวลา สถานที่

2.2 องค์ประกอบด้านความสามารถในการสื่อสารด้วยการใช้ข้อมูลย้อนกลับ อธิบายความแปรปรวนได้รองลงมาอันดับที่ 2 และมีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าอาจเป็นเพราะในสภาพ

จริงผู้อำนวยการโรงเรียนมีความสามารถในการสื่อสารที่ตรงประเด็น เพื่อให้บุคลากรโรงเรียนได้เข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเป็นการยืนยันว่าผู้รับสารเกิดความเข้าใจ

2.3 องค์ประกอบด้านความสามารถในการสื่อสารด้วยการพูด มีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าอาจเป็นเพราะผู้อำนวยการโรงเรียนมีบทบาทในการพูดต่อหน้าสาธารณชนอยู่เป็นประจำ ดังนั้นจึงทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียนความสามารถในการสื่อสารด้านการพูดเป็นอย่างดี ดังที่ วิลเลียม วิมุกตายน (2540) ได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสารด้วยการพูดเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้จะสามารถส่งผลทำให้บุคคลทุกอาชีพประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน

2.4 องค์ประกอบความสามารถในการสื่อสารด้วยบุคลิกภาพ กริยา ท่าทาง มีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าอาจเป็นเพราะผู้อำนวยการโรงเรียนได้ติดต่อสารและใช้ทักษะ กริยา ท่าทาง เป็นประจำและต้องปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ดังที่ สุธีรา สุริยวงศ์ (2549) กล่าวไว้ว่า การสื่อสารด้วยกริยาท่าทาง เป็นการสื่อสารที่ต้องใช้ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นประมาณร้อยละ 80 หรือมากกว่านั้นก็สุดแท้แต่อาชีพที่รับผิดชอบว่าคืออะไร

2.5 องค์ประกอบความสามารถในการสื่อสารด้วยลายลักษณ์อักษร และสัญลักษณ์ มีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าอาจเป็นเพราะผู้อำนวยการโรงเรียนได้ปฏิบัติด้วยการสื่อสารด้วยลายลักษณ์ อักษร และสัญลักษณ์อยู่เป็นประจำ เช่น การทำหนังเวียน จดหมาย คำสั่ง หนังสือ คู่มือเอกสารต่างๆ จึงทำให้ผู้อำนวยการเกิดความสามารถในการสื่อสารด้วยลายลักษณ์ อักษร และสัญลักษณ์ จนทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ

2.6 องค์ประกอบความสามารถในการสื่อสารด้วยการฟัง มีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าอาจเป็นเพราะผู้อำนวยการโรงเรียนจำเป็นจะต้องสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ดังที่ มูลิแกน (Mulligan, 2004) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการสื่อสารด้วยการฟังว่า การสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพ ผู้สื่อสารที่ดีจะต้องมีการแสดงออกของพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติมีความสามารถในการรับฟังการถ่ายทอดข้อมูลอย่างชัดเจนและถูกต้อง

3. ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามสภาพจริงกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด

ผลการวิเคราะห์เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพจริงกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัดขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทั้ง 50 ตัวบ่งชี้ พบว่ามีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) อยู่ระหว่าง 4.976 – 4.090 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สามารถฟังปัญหาของผู้พูดอย่างครบถ้วน และวิเคราะห์ข้อมูลก่อนตัดสินใจ ประเด็นนี้อาจพิจารณาได้ว่า ความสามารถในการฟังปัญหาอย่างครบถ้วน และวิเคราะห์ข้อมูลก่อนตัดสินใจของผู้อำนวยการโรงเรียน จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พิมล วิเศษสังข์ (2554) ที่วิจัยพบว่า การมีมนุษย์สัมพันธ์ของผู้อำนวยการโรงเรียนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนควรตระหนักและให้ความสำคัญในการสื่อสาร เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการสื่อสารตามผลการยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพของตัวบ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ คือ สามารถฟังปัญหาของผู้พูดอย่างครบถ้วน และวิเคราะห์ข้อมูลก่อนตัดสินใจสามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทุกระดับอย่างทั่วถึง และประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างราบรื่น เกิดผลสำเร็จต่อองค์กรและทำให้โรงเรียนเกิดคุณภาพทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ ความสามารถในการแสดงความคิด ความรู้สึกกับผู้อื่นได้ทุกเรื่อง รู้จักปฏิเสธในสิ่งที่ควรปฏิเสธโดยไม่ให้ผู้สื่อสารด้วยเสียน้ำใจหรือเสียสัมพันธภาพ ไม่ผูกขาดการพูดแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่งกาย สะอาด สวยงาม(ประณีต) ทันสมัยประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง และสามารถฟังผู้พูด พูดจนจบ ก่อนแสดงความคิดเห็น ไปเป็นแนวทาง ในการจัดโปรแกรมฝึกอบรม จัดทำเอกสาร สำหรับผู้อำนวยการโรงเรียนให้เหมาะสมและทันสมัยเสมอ

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ผู้บริหารระดับสูงสามารถนำผลการวิจัยประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ เรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อย คือ องค์ประกอบด้านความสามารถในการสื่อสารได้ตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อม การสื่อสารด้วยการใช้ข้อมูลย้อนกลับ การสื่อสารด้วยการพูด การสื่อสารด้วยบุคลิกภาพ กริยา ท่าทาง การสื่อสารด้วยลายลักษณ์ อักษร และสัญลักษณ์ และการสื่อสารด้วยการฟัง มาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนา โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้อำนวยการโรงเรียนก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารของรองผู้อำนวยการโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความไม่แปรเปลี่ยนของตัวแปรความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาเพื่อยืนยันทฤษฎีขององค์ประกอบความสามารถในการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2554). **การวิเคราะห์สถิติขั้นสูง SPSS for Window.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร จำกัด.

ดาวรุวรรณ ถวิลการ. (2558). **การบริหารจัดการสถานศึกษา.** ขอนแก่น : คลังนานาธรรม.

ทรงธรรม ธีระกุล. (2548.) การสื่อสาร : กลยุทธสู่ความสำเร็จขององค์กร. **วารสารปาริชาติ : มหาวิทยาลัยทักษิณ.** ปีที่ 4 (ฉบับที่ 3) : 12 – 13

นิราศ สร่างนิทร. (2543, กันยายน 11). **ผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิรูปการศึกษา.** มติชนรายวัน

พิมล วิเศษสังข์. (2554). **ตัวแปรที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจของครูที่มีต่อระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาในองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.**วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต(การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

วิลเลียม วิมุกตายน. (2540). **รูปแบบการฝึกเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวาจาสำหรับนักศึกษาพยาบาล.** ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วีระ ประเสริฐศิลป์. (2546). **ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ.** กรุงเทพฯ : สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา.

สัลยุทธ์ สว่างวรรณ. (2546). **ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : เอช. เอน กรุ๊ป

สุธีรา สุริยวงศ์. (2549). **มนุษยสัมพันธ์สำหรับผู้บริหารการศึกษา.** ภาควิชาการบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ : บริษัทมิตรภาพ การพิมพ์และสตูดิโอจำกัด.

อำไพ สุจริตกุล และธิดา โมสิกรัตน์. (2546). **หลักการพูด.** เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย. กรุงเทพฯ : ประชุมช่าง.

Lunenburg, Fred C. and Ornstein, Allan C. (2008). **Educational Administration : Concepts and Practices.** (3th ed). Australia : Thomson Wadsworth.

Mulligan, et al. (2004). **Method and System for Community Profile Generation and Access Via a Communication System.** Unites : Patent Application Publication.